

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНИЙ АВІАЦІЙНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

МЕТОДИЧНІ ВКАЗІВКИ

до вивчення курсу
"Гроші та кредит"
для студентів денної форми навчання
спеціальності

Галузь знань: 07 «Управління та адміністрування»

Спеціальність: 075 «Маркетинг»

Спеціалізація: «Маркетинг»

Спеціальність: 076 «Підприємництво, торгівля та біржова діяльність»

Спеціалізація: «Підприємницька діяльність в авіації»

Галузь знань: 05 «Соціальні та поведінкові науки»

Спеціальність: 051 «Економіка»

Спеціалізація: «Економічна кібернетика», «Міжнародна економіка»,
«Економіка підприємства (за видами економічної діяльності)»

КИЇВ 2018

ББК

Укладачі: Янчук М.Б.

Рецензент

Рибак О.М.

" ____ " _____ 2018р.

Гроші та кредит. Методичні вказівки до вивчення дисципліни / Янчук, О.В. - К.: НАУ, 2018 -

Методичні вказівки містять рекомендації до вивчення дисципліни "Гроші та кредит", а також завдання, тести до виконання самостійної роботи, тематику контрольних робіт та перелік навчально-методичної літератури.

ВСТУП

Навчально-методичні рекомендації пропонуються для самостійного вивчення студентами навчальної дисципліни “Гроші і кредит”, яка є професійно-орієнтованою дисципліною для підготовки фахівців зі спеціальностей 8.050106 “Облік і аудит”, 8.050108 “Маркетинг”, 7.050107 “Економіка підприємства”, 6.050100 «Міжнародна економіка», 7.050104 Фінанси», 7.050102 «Економічна кібернетика»

Навчальна дисципліна “Гроші та кредит” ґрунтується на вивченні навчальних дисциплін: “Історія економічного учення”, і передує вивченню дисциплін “Фінанси”, “Фінанси підприємств” “Фінансовий аналіз”.

Методичні вказівки включають тематику дисципліни та навчальні часи з окремих тем дисципліни, рекомендації щодо вивчення кожної теми курсу, список рекомендованої літератури, методичні вказівки та завдання до виконання контрольної роботи з дисципліни “Гроші та кредит”, запитання для самоконтролю та перелік питань до заліку з дисципліни “Гроші та кредит”.

Навчально-методичні вказівки спрямовані на методичне забезпечення всіх форм роботи студентів, пов’язаної з опануванням теоретичного матеріалу, засвоєнням відповідної термінології, ознайомленням з рекомендованою літературою.

НАВЧАЛЬНА ПРОГРАМА ДИСЦИПЛІНИ “ГРОШІ ТА КРЕДИТ”

При вивченні цієї дисципліни рекомендується такий розподіл навчального часу за окремими темами дисципліни “Гроші та кредит”, наведений в таблиці.

Таблиця

Тематичний зміст дисципліни «Гроші та кредит»

Назва теми	Обсяг навчальних занять, год		Само-стійна робота студентів
	лекції	практичні заняття	
1. Природа та сутність грошей	4	4	-

Продовження

Назва теми	Обсяг навчальних занять, год		Само-стійна робота студентів
	лекції	практичні заняття	
2. Грошовий обіг і грошові потоки	6	4	5
3. Грошовий ринок	4	-	5
4. Попит та пропозиція на гроші	4	4	-
5. Грошова система	4	2	5
6. Гроші та інфляція	4	2	-
7. Грошові реформи	4	2	5
8. Гроші у світовій економіці	4	-	10
9. Міжнародні розрахункові операції	4	2	5
10. Кредит у ринковій економіці	4	-	5
11. Теорії кредиту	2	2	-
12. Форми і види кредиту	4	-	5
13. Міжнародні кредитні відносини	4	2	5
14. Основи банківського кредитування	6	8	10
15. Кредитна система	6	-	6
Всього:	64	32	66

МЕТОДИЧНІ ВКАЗІВКИ ДО ВИВЧЕННЯ ДИСЦИПЛІНИ “ГРОШІ ТА КРЕДИТ”

Тема 1. Природа та сутність грошей

Походження, суть та вартість грошей. Форми грошей та їх еволюція. Функції грошей та їх характеристика. Взаємозв'язок функцій та вплив на них зміни вартості грошей. Гроші та кругообіг продуктів та доходів. Роль державного сектора у кругообігу продуктів та доходів. Класична теорія грошей і сучасний монетаризм.

Література: [1];[2]; [3]; [5].

Методичні вказівки

При вивченні теми слід усвідомити процес еволюції грошей та історичні форми грошей, з'ясувати більш складні форми грошей, поступову втрату золотом грошових функцій. При цьому особливу увагу необхідно звернути на процес демонетизації золота та виникнення паперових та кредитних грошей. Слід розуміти, що поява грошей – це об'єктивний процес розвитку товарного виробництва та обміну.

В процесі еволюції виникали різні форми грошей: товарні, металеві, паперові, кредитні. Потрібно усвідомити, що сучасні кредитні гроші мають різні форми прояву – готівкову, депозитну, електронну та інші. Кожна з них має свої переваги й недоліки.

При вивченні цієї теми рекомендується звернути увагу на такі питання: яка вартість грошей, їх купівельна спроможність, ціна, ціна грошей як капіталу та альтернативна вартість грошей. Потрібно усвідомити механізм формування вартості кредитних грошей і сутність їх прояву як купівельної спроможності грошей, особливості прояву грошей як грошей і грошей як капіталу. Слід зрозуміти, що кінцевою метою грошей як капіталу є відсоток, що він є альтернативною вартістю грошей.

Слід зрозуміти, що гроші – це особливий товар, що він має властивості обмінюватися на будь-який товар, тобто гроші є загальним еквівалентом і абсолютно ліквідним товаром. Гроші виконують функції: міри вартості, засобу обліку, засобу платежу, засобу нагромадження та роль світових грошей. Розглядаючи функції грошей та їх еволюцію, слід звернути увагу на сутність кожної функції, сферу використання, реальність і кількісну визначеність грошей у кожній функції, специфіку кожної функції та

Вивчаючи роль грошей, необхідно усвідомити роль грошей у ринковій економіці, якісні й кількісні аспекти впливу грошей на економічні й соціальні процеси. Особливо увагу звернути на роль грошей у стимулюванні та регулюванні суспільного виробництва, нагромадженні і переливі капіталу.

Запитання для самоконтролю

1. Які основні історичні причини появи грошей?
2. Які функції виконують гроші?
3. Які причини демонетизації золота?
4. Чим відрізняється функція грошей як засобу платежу від функції грошей як засобу обігу?
5. Що таке “білонна монета”?
6. Які гроші називають “символічними” і чому?
7. Чим паперові гроші відрізняються від кредитних?

Тема 2. Грошовий обіг і грошові потоки

Суть і структура грошового обігу. Економічні об’єкти, суб’єкти та ринки, які обслуговують грошовий обіг. Характерні риси руху грошей.

Види грошового обігу та їх характеристика.

Модель грошового обігу, грошові потоки та механізм їх балансування.

Закон грошового обігу. Грошова маса та її структура. Швидкість обігу грошей та чинники що її визначають. Методи регулювання грошового обігу.

Література: [1], [3], [5].

Методичні вказівки

Грошовий оборот – це процес безперервного руху грошей між суб’єктами економічних відносин у суспільному відтворенні. З його допомогою здійснюється кругооборот усього суспільного капіталу суспільства на всіх стадіях суспільного відтворення: у виробництві, розподілі, обміні та споживанні.

Це процес руху грошей, який пов’язує між собою всі різноманітні економічні суб’єкти та забезпечує реалізацію відносин між ними.

Вивчаючи суть грошового обороту, слід звернути увагу на те, чим відрізняється грошовий обіг як безперервний процес руху грошей і грошовий оборот як момент у цьому русі.

При цьому слід з'ясувати, чому показниками виміру грошового обороту є сума платежів за певний період часу, а грошового обігу – швидкість грошей.

Вивчаючи структуру грошового обороту, необхідно розглянути об'єкти і суб'єкти грошового ринку, основні сектори грошового ринку та їх види.

Необхідно уміти давати характеристику основним секторам грошового ринку; фіскально-кредитному та фіскально-бюджетному, а також безготівкового та грошового обороту.

Особливу увагу слід звернути на поняття “грошовий потік”, знати основні види грошових потоків та критерії їх класифікації, уміти аналізувати взаємозв'язок між окремими видами грошових потоків та механізм їх балансування.

Розглядаючи грошовий обіг, потрібно зрозуміти, що таке грошова маса та показники її вимірювання, грошова база, грошові агрегати, швидкість обігу, усвідомити, чим грошова маса відрізняється від грошової бази, особливості побудови показників грошової маси в Україні. Розглядаючи швидкість грошового обігу, слід з'ясувати чинники, що на неї впливають та показники її вимірювання.

При вивченні матеріалу теми особливу увагу слід звернути на закон грошового обігу. Треба з'ясувати чинники, від яких залежить кількість грошей, необхідних для обороту, сутність закону, вимоги та наслідки порушення вимог, механізм поповнення маси грошей в обороті, вплив ефекту грошового мультиплікатора на поповнення грошової маси в обороті.

Запитання для самоконтролю

1. Що таке грошовий обіг, його економічна основа, основні суб'єкти та ринки, які він обслуговує?
2. Які основні грошові потоки грошового обороту?
3. Чим поняття “грошового обігу” відрізняється від поняття “грошовий оборот”?
4. Які показники виміру грошового обігу?

5. Які чинники впливають на швидкість обороту? Показники її вимірювання.

6. Чим поняття “грошової маси” відрізняється від поняття “грошова база”?

7. Що таке грошовий мультиплікатор та який його вплив на грошовий обіг?

Тема 3. Грошовий ринок

Сутність грошового ринку. Об’єкти, суб’єкти та інструменти грошового ринку. Характеристика основних грошових потоків грошового ринку. Канали руху грошових потоків та фінансовий (грошовий) ринок. Структура грошового ринку. Характеристика основних видів фінансового ринку: ринку короткострокових позик, короткострокових фінансових активів, цінних паперів, середньо - і довгострокових позик.

Література: [1], [2], [4], [8].

Методичні вказівки

Грошовий ринок – це сукупність грошових ресурсів країни, що постійно переміщуються (розподіляються та перерозподіляються) під впливом попиту і пропозиції з боку різних суб’єктів економіки.

При вивченні сутності і структури грошового ринку, слід звернути увагу на основні грошові потоки на фінансовому ринку, модель їхнього руху на грошовому ринку, канали та способи прямого та непрямого (опосередкованого) фінансування на грошовому ринку.

Слід зрозуміти, чим поняття “грошовий ринок” відрізняється від поняття “ринок грошей”. Ринок грошей є складовою частиною (сектором) грошового ринку, на якому продаються та купуються гроші на короткий строк.

Грошовий ринок має складний механізм функціонування, на якому використовуються різноманітні інструменти і методи управління грошовими потоками.

Необхідно з’ясувати об’єкти та суб’єкти фінансового (грошового) ринку, складові частини грошового ринку та сектори кожного виду грошового ринку. Грошовий ринок складається з двох взаємопов’язаних, але окремо функціонуючих ринків: ринка грошей

та ринка капіталів. Ринок грошей має такі сегменти: ринок короткострокових банківських кредитів, валютний ринок та ринок короткострокових фінансових активів. До ринку капіталів входять: ринок цінних паперів та ринок середньо - та довгострокових банківських кредитів. Слід уміти характеризувати кожен з цих сегментів грошового ринку.

Запитання для самоконтролю

1. Що таке грошовий ринок і яка його структура?
2. Чим відрізняється поняття “грошовий ринок” від поняття “ринок грошей”?
3. Які канали фінансування існують на грошовому ринку?
4. Чим відрізняється пряме і опосередковане фінансування?
5. Хто являється суб’єктами грошового ринку?

Тема 4. Попит та пропозиція на гроші

Сутність попиту на гроші. Теоретичні моделі попиту на гроші. Мотиви та чинники, що визначають параметри попиту на гроші. Попит на гроші і реальні доходи. Купівельна спроможність грошей. Попит на гроші і норма відсотка. Характеристика основних положень теорій попиту грошей: теорія касових залишків, кейнсіанські теорії, сучасного монетаризму.

Пропозиція грошей. Механізм формування пропозиції грошей. Роль банківської системи у формуванні пропозиції грошей.

Рівновага на грошовому ринку та відсоток. Наслідки зміни попиту і пропозиції на гроші.

Література: [1], [3].

Методичні вказівки

Попит на грошовому ринку – це прояв грошового залишку, що фінансується на якийсь момент.

Попит – це намір чи бажання економічного суб’єкта мати відповідну суму грошей у даний момент.

Вивчаючи дану тему, необхідно звернути увагу на мотиви (джерела) сукупного попиту на гроші: попит на гроші для

трансакційних операцій (мотив споживання) і бажання володіти активами в майбутньому, тобто утримувати гроші як засіб нагромадження вартості.

На попит грошей на грошовому ринку впливають такі чинники: рівень цін, реальні доходи і норма відсотка. Необхідно з'ясувати механізм впливу цих чинників на попит грошей.

Пропозиція грошей – це така їх кількість, яка є сьогодні вільною в усіх економічних суб'єктів, включаючи і додаткові кошти, які пускає в оборот банківська система. Це бажання економічних суб'єктів позичити певну частину своїх активів заради отримання доходів.

Пропозиція грошей – це загальний обсяг паперових грошей, депозитних грошей та інших ліквідних активів в економіці.

Слід добре зрозуміти роль чинників, що впливають на пропозицію грошей на макrorівні та рівні окремих економічних об'єктів, роль банківської системи у створенні пропозиції грошей. Особливу увагу слід приділити процесу грошово-кредитної мультиплікації як механізму утворення грошей комерційними банками. Необхідно також усвідомити такі поняття, як “випуск” та “емісія” грошей в господарчий оборот.

Особливу увагу треба звернути на питання рівноваги на грошовому ринку та відсоток.

Дестабілізація грошової системи, а, отже, і розвиток інфляційних процесів починається з порушення рівноваги між попитом і пропозицією грошей на монетарному ринку. З цієї причини на грошовому ринку завжди існує проблема грошової рівноваги, що потребує від державних органів створювати механізм забезпечення рівноваги між попитом і пропозицією грошей. Важливу роль у цьому механізмі відіграють відсоткові ставки. Необхідно з'ясувати механізм впливу рівня відсотка на попит та пропозицію грошей на грошовому ринку, простежити, як впливають зміни пропозиції або попиту грошей на процеси, що відбуваються на монетарному ринку, відмітити вплив центральних банків у створенні пропозиції грошей на грошовому ринку.

Запитання для самоконтролю

1. Як впливає зміна величини відсотка на кількість грошей в обігу?
2. Яка залежність індивідуальних пропозицій заощаджень (на рівні окремих економічних суб'єктів) від рівня відсоткової ставки?
3. Як залежить попит на гроші від рівня відсотка?
4. Яка роль банківської системи у створенні пропозиції грошей на фінансовому ринку?
5. Що таке процес грошово-кредитної мультиплікації?
6. Які Ви знаєте основні чинники сучасної облікової політики НБУ?
7. У чому полягає вплив зміни відсоткової ставки у реальному секторі економіки?

Тема 5. Грошова система

Поняття грошової системи. Характеристика основних елементів грошової системи.

Призначення грошової системи та її місце в економічній системі країни. Органи регулювання та контролю за грошовим обігом. Види грошових знаків. Типи грошових систем та їх характеристика. Становлення грошової системи України.

Література: [1], [2], [4], [5].

Методичні вказівки

Грошова система – це форма організації грошового обороту в країні, встановлена загально державними законами. Складовими елементами грошової системи країни являються: грошова одиниця та її найменування, масштаб цін, види та купюрність грошових знаків, валютний курс, інструменти та органи, які регулюють грошовий обіг, види законних платіжних засобів, регламентація безготівкових та готівкових розрахунків, регламентація режиму банківського процесу. Необхідно чітко засвоїти визначення елементів грошової системи та уміти характеризувати кожний із її елементів.

Грошові системи класифікуються за кількома критеріями: саморегульовані та регульовані грошові системи; системи паперового

обігу та кредитного обігу; системи ринкового та неринкового типів; відкриті та закриті. Слід усвідомити специфіку кожного типу грошових систем, яким етапам розвитку ринкових відносин відповідає той чи інший тип грошової системи, історичні форми, в яких виступили грошові системи на різних етапах розвитку ринкового господарства, процес створення грошової системи України, проблеми її становлення та розвитку.

Вивчаючи процес створення грошової системи, особливу увагу слід приділити методам прямого та опосередкованого регулювання грошового обороту та сфери їхнього застосування.

Запитання для самоконтролю

1. Що таке грошова система?
2. Які складові елементи грошової системи? Їх визначення.
3. Що таке саморегульовані грошові системи та які історичні форми прояву цих систем?
4. До якого типу грошових систем відносяться біметалізм та монометалізм?
5. Які основні риси регульованих грошових систем?
6. Чим відрізняються відкриті та закриті грошові системи?

Тема 6. Гроші та інфляція

Сутність інфляції та інфляційний процес. Етапи інфляційного процесу. Причини і наслідки інфляції. Форми інфляції: інфляція попиту, інфляція витрат, фіскальна інфляція, імпортна інфляція. Види інфляції: повзуча, галопуюча, гіперінфляція. Типи інфляції: відкрита, забалансова, очікувана.

Показники вимірювання інфляції. Особливості інфляційного процесу в Україні. Форми і методи антиінфляційної політики. Теоретичні концепції інфляції: теорія «інфляції попиту», теорія «інфляції витрат», монетариська теорія.

Література: [1], [2], [4], [8].

Методичні вказівки

Інфляція – це процес знецінення грошей внаслідок надмірної емісії та переповнення каналів обігу грошовою масою. Вона може виявлятися у зростанні загального рівня цін та зниженні купівельної спроможності грошей.

Вивчаючи тему, слід звернути увагу на форми інфляції та причини її виникнення. При визначенні соціально-економічних наслідків інфляції необхідно з'ясувати перебіг та основні закономірності інфляційного процесу, з'ясувати причини інфляції та вплив інфляційного процесу на різні сфери суспільного життя та життєвий рівень населення.

Слід зрозуміти різні форми інфляції. За темпами зростання розрізняють: повзучу, галопуючу та гіперінфляцію; за зовнішніми ознаками – відкриту та приховану інфляцію. Крім того вирізняють інфляцію попиту (споживча, фіскальна, імпортована) та інфляцію витрат.

Особливу увагу необхідно приділити показникам вимірювання рівня інфляції та методам і стратегіям подолання інфляційних процесів. При цьому треба пам'ятати, що монетарні методи здатні лише на короткий час стримувати інфляційні процеси, а не подолати їх.

При вивченні теми слід проаналізувати розвиток інфляційних процесів в Україні, їх причини та шляхи подолання.

Запитання для самоконтролю

1. Що таке інфляція та її сутність?
2. Які існують види інфляції?
3. Які існують види інфляційного процесу?
4. Які показники вимірювання інфляції?
5. Як впливає банківська система на інфляційні процеси?

Тема 7. Грошові реформи

Сутність грошової реформи. Мета грошової реформи. Класифікація грошових реформ. Характеристики основних видів

грошових реформ: деномінація, девальвація, ревальвація та ін. Моделі грошових реформ. Характеристика грошової реформи в Україні.

Література: [1], [2], [5], [8].

Методичні вказівки

Негативні соціально-економічні наслідки інфляції примушують окремі держави вдаватися до таких радикальних заходів, як грошові реформи, тобто до повної або часткової перебудови грошової системи з метою стабілізації грошового обігу.

Вивчаючи тему, необхідно з'ясувати мету та суть грошових реформ. Слід зрозуміти, що такі заходи використовуються лише тоді, коли інші відомі заходи стабілізації грошей не спрацьовують або не дають бажаного ефекту. Найважливішою метою грошової реформи є надання національній валюті характеру справді єдиного законного платіжного засобу та суттєвого підвищення купівельної спроможності й конвертованості.

Залежно від мети проведення та глибини перебудови державою наявної грошової системи реформи класифікуються відповідно до становлення нової грошової системи; часткової зміни грошової системи; проведення спеціальних стабілізаційних заходів. Необхідно зрозуміти, за яких умов застосовується той або інший вид грошової реформи.

Проводячи грошові реформи, держава використовує різні методи: нуліфікацію, девальвацію, деномінацію, реставрацію. Необхідно знати різні методи проведення грошових реформ, їх особливості.

Запитання для самоконтролю

1. Що таке грошова реформа?
2. Яка головна мета грошової реформи?
3. Класифікація грошової реформи.
4. Назвіть моделі грошової реформи.
5. Дайте характеристику грошової реформи в Україні.

Тема 8. Гроші у світовій економіці

Валюта і валютна система. Елементи валютної системи. Основні аспекти валютної системи. Валютний курс і валютна політика. Порядок визначення валютних курсів. Вплив зміни валютного курсу на внутрігосподарські процеси та зовнішньоекономічні позиції країни. Регулювання валютних курсів.

Загальна характеристика та структура валютного ринку. Валютні операції. Котирування валют.

Валютне регулювання і валютний контроль. Платіжний баланс та його структура. Методи балансування та регулювання платіжного балансу.

Література: [1], [2], [3], [5].

Методичні вказівки

Валютні відносини пов'язані з функціонуванням в міжнародному обороті грошей, які призначені опосередковувати (забезпечувати валютою) міжнародні економічні зв'язки. На основі валютних відносин формуються валютна політика та валютна система, державно-правова форма організації валютних відносин.

Валютна система – це державно-правова форма організації валютних відносин. Слід розрізняти національну, міжнародну, регіональну та світову валютні системи.

Розглядаючи поняття “валюта”, слід усвідомити, що поняття “гроші” та “валюта” не є цілком тотожними. Так, функціональною формою світових грошей може бути тільки валюта, визначена світовою спільнотою як міжнародна розрахункова одиниця. При обігу кредитно-паперових грошей статус валюти отримує лише конвертована грошова одиниця, коли її активно використовують у системі міжнародних економічних відносин. При вивченні теми слід звернути увагу на класифікацію валюти, її конвертованість. В світовій практиці розрізняють повну й часткову, зовнішню й внутрішню конвертованість валюти. Розглядаючи питання конвертованості валюти, необхідно звернути увагу на комплекс заходів щодо її забезпечення.

Слід звернути увагу на поняття “валютний курс”, функції та види валютних курсів, котирування валютних курсів, порядок визначення та регулювання валютних курсів і валютного контролю.

Необхідно також з'ясувати поняття “платіжний баланс”, зрозуміти структуру платіжного балансу та методу балансування і регулювання платіжного балансу.

Запитання для самоконтролю

1. Що Ви розумієте під валютними відносинами?
2. Що є об'єктами валютних відносин?
3. Що таке конвертованість національної валюти?
4. Що таке валютний курс?
5. Які основні види валютних курсів?
6. Що таке котирування валютного курсу?
7. Які методи регулювання валютного курсу?
8. Що таке платіжний баланс і яка його структура?

Запитання для самоконтролю

1. Що таке міжнародні розрахунки?
2. Які засоби міжнародних розрахунків застосовуються в світовій практиці?
3. Які форми міжнародних розрахунків Ви знаєте?
4. Що таке валютний ризик?
5. Які методи валютного страхування застосовуються в міжнародних розрахунках?
6. Що таке валютні застереження?

Тема 10. Кредит у ринковій економіці

Кредит як форма руху позичкового капіталу. Особливості функціонування позичкового капіталу.

Походження, необхідність і сутність кредиту. Об'єкти і суб'єкти кредиту. Кредитні угоди. Типи кредитних відносин. Функції кредиту і роль кредиту. Позичковий відсоток. Норма відсотка. Чинники, що впливають на розмір відсоткової ставки за кредит. Границі кредиту. Оподаткування кредитних операцій.

Література: [1], [2], [3], [6], [10].

Методичні вказівки

При розгляді необхідності кредиту слід зрозуміти, що кредит – це форма руху позичкового капіталу. Позичковий капітал – це капітал, який приносить дохід у вигляді відсотка. Необхідно усвідомити, що позичковий капітал постійно існує у грошовій формі, однак його поняття є значно вужчим ніж поняття “грошовий капітал”. Грошовий капітал може втілюватися у різних функціональних формах, однією з яких є позичковий капітал. Позичковий капітал слід розглядати як одну із форм грошового капіталу, що передається його власником у тимчасове користування іншій особі для отримання прибутку у вигляді позичкового відсотка.

Необхідно з'ясувати сутність категорії кредиту, функції і роль кредиту та принципи здійснення кредитних відносин. Розглядаючи роль кредиту, потрібно з'ясувати, як він впливає на прискорення процесу відтворення, збалансованість грошового обігу тощо.

Кредит забезпечує трансформацію грошового капіталу в позичковий і відображає стосунки між кредиторами і позичальниками. Ці сторони називаються суб'єктами кредитних відносин, а ті матеріальні цінності (цільові програми, проекти і ін.), відносно яких укладається кредитна угода – об'єктами кредиту.

Завершуючи вивчення теми, слід розібратися у суті та функціях позичкового відсотка та методах нарахування відсотків. Важливо також знати методи державного регулювання норми позичкового відсотка.

Запитання для самоконтролю

1. Які принципи здійснення кредитних відносин?
2. Які форми і види кредиту Ви знаєте?
3. Чим відрізняється поняття “позичковий капітал” від поняття “грошовий капітал”?
4. Що таке позичковий відсоток і які види позичкового відсотка Ви знаєте?
5. Які існують методи нарахування позичкового відсотка?
6. Яка роль кредиту в розвитку національної економіки?

Тема 11. Теорії кредиту

Сутність натуралістичної теорії кредиту та її основоположники. Капіталотворча теорія кредиту і її основні положення. Основоположники капіталотворчої теорії кредиту.

Література: [1], [5].

Методичні вказівки

Вивчаючи цю тему, необхідно звернути увагу на основні концепції теорії кредиту – натуралістичну й капіталотворчу, основні положення натуралістичної й капіталотворчої теорії кредиту, проаналізувати переваги й недоліки кожної з них.

Важливо з'ясувати вплив кожної концепції на розвиток кредитних відносин та їхню роль у регулюванні ринкової економіки.

Запитання для самоконтролю

1. Які основні концепції теорії кредиту Ви знаєте?
2. Які основні положення натуралістичної теорії кредиту?
3. Які переваги та недоліки натуралістичної концепції теорії кредиту?
4. Які основні положення капіталотворчої теорії кредиту?
5. Що є позитивного в капіталотворчій теорії кредиту?

Тема 12. Форми і види кредиту

Характеристика основних форм кредиту. Комерційний кредит. Споживчий кредит. Державний кредит. Банківський кредит. Товарний кредит.

Класифікація та характеристики видів кредиту. Кредит та позика. Загальна характеристика угод позики. Характеристика окремих видів нетрадиційних кредитів: лізинг-кредиту, вексельного кредиту, кредиту під заставу цінних паперів, факторингового кредиту.

Література: [1], [2], [10].

Методичні вказівки

Форма кредиту характеризує зміст і організацію кредитних відносин. Вона визначається за такими функціональними ознаками: характер кредитних відносин, склад учасників кредитної операції, об'єкт і сфера кредитування та ін.

При вивченні матеріалу, необхідно розібратися у формах та видах кредиту, з'ясувати переваги та недоліки кожної з форм кредиту: товарного і грошового кредиту.

Слід також проаналізувати окремі види кредиту: комерційний, банківський, споживчий, іпотечний, державний, бланковий, лізинговий.

Розглядаючи окремі види кредиту, необхідно усвідомити, який зв'язок існує між тими чи іншими видами та формами кредиту, з'ясувати роль кожного з видів кредиту у розвитку ринкової економіки.

Особливу увагу при вивченні теми слід звернути на сутність банківського кредиту. Необхідно з'ясувати об'єкти банківського кредиту, види банківського кредиту, принципи банківського кредитування: забезпеченість, поверненість, платність, цільовий характер.

Запитання для самоконтролю

1. Які існують форми та види кредиту?
2. Який зв'язок між різними видами та формами кредиту?
3. Чим відрізняється комерційний кредит від грошового?
4. Які існують форми комерційного кредиту?
5. Що таке банківський кредит і що є об'єктом банківського кредитування?
6. Які основні принципи банківського кредитування?
7. Як поділяються банківські кредити залежно від форм їх залучення?
8. Охарактеризуйте сутність і особливості державного кредиту.
9. Визначте роль державного кредиту в розвитку національної економіки.
10. Що таке споживчий кредит?
11. Назвіть і проаналізуйте основні види споживчого кредиту.
12. Назвіть основні види грошових споживчих позик.
13. Роль ломбардів і пунктів прокату у вітчизняній системі споживчого кредитування.

Тема 13. Міжнародні кредитні відносини

Сутність міжнародного кредиту. Об'єкти та суб'єкти міжнародного кредиту. Форми міжнародного кредиту. Функції міжнародного кредиту. Функції міжнародного кредиту та його роль. Ринок міжнародних кредитів. Міжнародні кредитні установи.

Література: [1], [2], [10].

Методичні вказівки

Міжнародний кредит – вид кредиту, що обслуговує рух позичкового капіталу у сфері міжнародних відносин. Розглядаючи міжнародні кредитні відносини, необхідно з'ясувати об'єкти та суб'єкти міжнародного кредиту, сферу обслуговування та форми і види міжнародного кредиту.

Особливу увагу слід звернути на форми і види міжнародного кредиту та їх специфіку.

Міжнародний кредит за своїм характером поділяється на грошовий і товарний. При наданні позик у грошовій формі об'єктом позики виступають міжнародні платіжні засоби, вільно конвертовані національні валюти. Товарна форма міжнародного кредиту пов'язана з комерційним або фірмовим кредитом – товари надаються підприємствами різних країн з відстрочкою платежу.

Існують три основні види міжнародного кредиту: державний, банківський, комерційний.

Вивчаючи цю тему, слід звернути увагу на існуючі Міжнародні кредитні організації: Міжнародний валютний фонд (МВФ); Світовий банк; Європейський банк реконструкції і розвитку (ЄБРР). Слід також з'ясувати механізм міжнародних кредитних операцій. Важливими інструментами механізму міжнародних кредитних операцій є: приватні міжнародні позики, експортний кредит, фінансовий кредит, акцептно-рамбурський кредит, резервні кредити типу “Stand-by”, форфетування, кредитування на компенсаційних засадах, роловерне кредитування.

Необхідно також усвідомити роль іноземних кредитів в економіці України та з'ясувати основних міжнародних кредиторів України.

Запитання для самоконтролю

1. Що таке міжнародний кредит? Назвіть суб'єктів міжнародних кредитних відносин.
2. Які існують основні форми і види міжнародного кредиту?
3. У чому сутність міжнародного банківського кредиту?
4. Охарактеризуйте механізм акцептно-рамбурського кредитування.
5. Розкрийте механізм форфетування в системі міжнародного банківського кредиту.
6. Проаналізуйте механізм роловерного кредитування.
7. Значення іноземних інвестицій для розвитку національної економіки України.

Тема 14. Основи банківського кредитування

Система банківського кредитування. Основні принципи банківського кредитування. Форми забезпечення кредитів. Економічний зміст та форми страхування кредитів.

Методи банківського кредитування. Контроль за використанням та поверненням кредиту.

Оцінка платоспроможності підприємств-позичальників при отриманні кредиту.

Література: [1], [2], [10].

Методичні вказівки

При вивченні теми необхідно з'ясувати основні етапи процесу кредитування: підготовка та отримання пакета документів у банк для отримання кредиту; оцінка кредитоспроможності клієнта й ризику, пов'язаного із видачею позики; підготовки кредитного договору; контроль за виконанням кредитних відносин та погашення кредиту, банківські санкції.

Особливу увагу слід звернути на принципи кредитування та пакет документів, необхідних для отримання кредиту, методику визначення фінансового стану і кредитоспроможності позичальника. Необхідно з'ясувати основні критерії оцінки кредитоспроможності позичальника, до яких відносяться: репутація позичальника, фінансовий стан позичальника та прогноз розвитку господарства з урахуванням кон'юнктури ринку.

Слід також розглянути принципи визначення банком оптимального розміру кредиту. Доцільно розглянути також питання розробки основних положень кредитної угоди, процедури надання та погашення кредитів, забезпечення повернення кредитів.

Запитання для самоконтролю

1. Які основні етапи процесу банківського кредитування?
2. Які документи необхідні для оцінки фінансового стану та кредитоспроможності позичальника?
3. Які форми забезпечення повернення кредиту Ви знаєте?
4. Які основні розділи кредитної угоди?
5. Яка процедура надання та погашення кредитів?

Тема 15. Кредитна система

Поняття кредитної системи. Структура сучасної кредитної системи і механізм її функціонування. Походження і функції банків.

Кредитні банки як основа ланки кредитної системи. Центральний банк, його роль в економіці. Спеціалізовані кредитно-фінансові інститути.

Література: [1], [3], [4], [6], [8].

Методичні вказівки

Необхідною умовою ефективної організації кредиту як форми економічних відносин і невід'ємного елемента процесу розширеного відтворення є функціонування кредитної системи.

Вивчаючи кредитну систему, необхідно з'ясувати об'єктивні економічні передумови процесу формування й розвитку кредитної системи, основні етапи розвитку, суть і структуру кредитної системи. Необхідно розглянути усі інститути кредитної системи, які поділяються на три основні групи: центральні банки, комерційні банки та спеціалізовані кредитно-фінансові інститути.

Основною ланкою кредитної системи є банк, якому належить ключова роль у кредитно-фінансовому обслуговуванні економіки. Розглядаючи банківську систему, слід з'ясувати роль і функції центрального банку та комерційних банків, уміти давати загальну характеристику пасивним, активним та комерційно-

посередницьким банківським операціям; проаналізувати роль центрального банку в економіці та грошову-кредитну політику Національного банку України.

Особливу увагу слід звернути на спеціалізовані кредитно-фінансові інститути: страхові компанії, пенсійні фонди; інвестиційні фонди; фінансові компанії; кредитні спілки; ломбарди тощо.

Запитання для самоконтролю

1. Загальна характеристика основних спеціалізованих кредитно-фінансових інститутів.
2. Державний кредит та його види.
3. Споживчий кредит та його види.
4. Міжнародний кредит та характеристики механізму міжнародних операцій.
5. Сутність та особливості іпотечного кредиту.
6. Комерційний кредит, його роль та механізм комерційного кредиту.
7. Сутність і особливості банківського кредиту.
8. Міжнародний кредит. Кредитні відносини між НБУ та комерційними банками. Іноземні кредити в економіці України.
9. Загальна характеристика основних міжнародних кредитних організацій.

ПЕРЕЛІК ЗАПИТАНЬ ДО ЗАЛІКУ З ДИСЦИПЛІНИ “ГРОШІ ТА КРЕДИТ”

1. Походження, сутність та функції грошей.
2. Форми вартості.
3. Концепції походження грошей.
4. Функції грошей.
5. Форми та види грошей і їх еволюція.
6. Сутність та структура грошового обігу.
7. Суб'єкти грошового обігу.
8. Взаємозв'язок грошового обороту з системою ринкових відносин.

9. Модель грошового обігу.
10. Грошові потоки та механізм їх балансування.
11. Грошова маса, її структура та її вимірювання.
12. Грошова база та грошова маса. Особливості побудови грошової маси в Україні.
13. Грошовий обіг та швидкість обороту грошей.
14. Закон грошового обігу.
15. Сутність грошового ринку та його структура.
16. Об'єкти, суб'єкти та інструменти грошового ринку.
17. Попит на гроші та його складові частини.
18. Характеристика чинників, що впливають на попит грошей.
19. Попит на гроші та відсоток.
20. Пропозиція грошей на фінансовому ринку.
21. Пропозиції грошей та процент.
22. Сутність поняття “випуск” та “емісія” грошей.
23. Емісія грошей та її форми.
24. Сутність та механізм банківського мультиплікатора.
25. Емісія готівкових грошей.
26. Рівновага на грошовому ринку та відсоток.
27. Поняття грошової системи та її елементи.
28. Типи грошових систем та їх характеристики.
29. Класифікація грошових систем.
30. Сутність та форми інфляції.
31. Показники вимірювання інфляції.
32. Особливості інфляційного процесу в Україні.
33. Методи регулювання інфляції.
34. Сутність грошової реформи та класифікація грошових реформ.
35. Моделі грошових реформ.
36. Грошова база і грошова маса. Особливості побудови грошової маси в Україні.
37. Роль банківської системи у формуванні пропозиції грошей.
38. Емісія готівкових грошей (емісійно-касове регулювання).
39. Методи стабілізації валют та умови їх застосування.
40. Моделі грошових реформ. Грошова реформа в Україні (2-16 вересня 1996р.).
41. Позиковий процент та його види.
42. Походження та сутність кредиту.
43. Функції та роль кредиту.

44. Форми кредиту та їх загальна характеристика.
45. Системи банківського кредитування та його принципи.
46. Принципи банківського кредитування.
47. Форми забезпечення кредитів.
48. Методи банківського кредитування.
49. Оцінки платоспроможності підприємств при отриманні кредиту.
50. Характеристики окремих видів кредитів (вексельний кредит, лізинговий кредит, факторинг).
51. Кредитна система та її структура.
52. Походження і функції банків.
53. Комерційні банки як основна ланка кредитної систем.
54. Функції та види комерційних банків.
55. Центральний банк, його роль в економіці.
56. Грошово-кредитна політика Національного банку України.
57. Загальна характеристика основних спеціалізованих кредитно-фінансових інститутів.
58. Державний кредит та його види.
59. Споживчий кредит та його види.
60. Міжнародний кредит та характеристики механізму міжнародних операцій.
61. Сутність та особливості іпотечного кредиту.
62. Комерційний кредит, його роль та механізм комерційного кредиту.
63. Сутність і особливості фінансового кредиту.
64. Міжнародний кредит. Кредитні відносини між НБУ та комерційними банками. Іноземні кредити в економіці України.
65. Загальна характеристика основних міжнародних кредитних організацій

ЗАГАЛЬНІ МЕТОДИЧНІ ВКАЗІВКИ ДО ВИКОНАННЯ КОНТРОЛЬНОЇ РОБОТИ

За ринкових умов перед виробниками стоїть завдання— виготовлення тієї продукції, котра б зацікавила споживачів і була б реалізована на ринку.

Але на цьому шляху виробники зазнають багато перешкод. Насамперед, не вистачає власних коштів на розвиток виробництва. І в цій ситуації є різні форми фінансування виробництва за рахунок

залучених коштів. Основні з них: придбання устаткування за рахунок кредиту; придбання устаткування в лізинг; залучення коштів за рахунок випуску цінних паперів і інші.

Кредит – це угода між партнерами (фізичними та юридичними партнерами) про подання грошової позики на визначений строк з виплатою відсотків з урахуванням умов повернення і цільового використання кредиту.

Лізинг – це підприємницька діяльність, яка полягає в наданні лізингодавцем у виключне користування на визначений строк лізингоодержувачу майна, що є власністю лізингодавця, за умови сплати лізингоодержувачем лізингових платежів.

Лізинг має переваги порівняно з іншими формами фінансування виробництва:

- лізинг дає можливість підприємству використовувати у виробництві найбільш передові і високотехнологічне устаткування, не сплачуючи його повної вартості;
- підприємству не потрібно передчасно накопичувати значні власні кошти та використовувати банківський кредит, а заощаджені грошові ресурси направляти на інші потреби;
- для лізингоодержувача зменшується ризик морального старіння і фізичного зносу об'єкта лізингу, через те, що він береться на тимчасове використання;
- лізинг передбачає повне кредитування і не потребує негайного початку лізингових платежів, що дає можливість без значних витрат оновлювати виробничі фонди та одержувати сучасне устаткування (кредит, зазвичай, не покриває всіх витрат на придбання основних засобів);
- лізинг надає можливість суб'єктам вибирати найбільш зручну форму оплати. Лізингові платежі можуть здійснюватись після отримання виручки від реалізації товару, який виготовлений на об'єкті лізингу, нерівномірно сплачуватися по роках, можуть бути фіксованими та змінними, сплачуватися грошима та продукцією, яка виготовлена на об'єкті лізингу;
- придбання об'єктів в лізинг не погіршуватиме ліквідність балансу, тоді як придбання основних засобів за рахунок кредиту веде до зростання кредиторської заборгованості та виникнення її в балансі;

– лізингові платежі відносяться на валові витрати і зменшують прибуток, який підлягає оподаткуванню. При придбанні ж устаткування в кредит сума основного боргу за кредит не включається до валових витрат підприємства при оподаткуванні;

– підприємству легше одержати об'єкт лізингу ніж кредит на його придбання, оскільки об'єкт лізингу виступає у вигляді застави і т. ін. Але для вирішення питання про вибір джерела фінансування на користь лізингу або кредити перелічені переваги недостатні. Для цього необхідні конкретні економічні розрахунки і аналіз грошових потоків витрат підприємств при кожному з варіантів фінансування.

І тільки на основі конкретного економічного обґрунтування можливо зробити висновок про доцільність будь – якої форми фінансування. Ця контрольна робота являє собою розрахунок економічного обґрунтування вибору джерела фінансування розвитку виробництва за рахунок придання устаткування в кредит або за рахунок лізингу устаткування.

Мета роботи : проаналізувати альтернативні варіанти фінансування придбання підприємством необхідного виробничого обладнання і вибрати найбільш ефективний варіант фінансування технічної реконструкції виробництва підприємства.

Завдання : розрахувати і порівняти рух грошових потоків підприємства при різних варіантах придбання обладнання, вибрати оптимальну форму фінансування програми придбання для підприємства. Для порівняння варіантів фінансування необхідно поррахувати загальну чисту приведену вартість по кожному з них і вибрати той варіант, у якого загальна чиста приведена вартість буде менше.

Вихідні дані

Підприємству потрібно придбати обладнання для випуску продукції і виконання робіт вартістю $(100000+1000N)$ дол. США. Обладнання відноситься до третьої групи основних фондів і буде використовуватися шість років. Прогнозована ціна продажу обладнання після шести років експлуатації становитиме приблизно 6550 дол. США.

Можливими варіантами фінансування придбання обладнання є купівля обладнання за рахунок кредиту банку або придбання обладнання в лізинг на підставі контракту лізингу. Підприємство

може купити обладнання за рахунок довгострокового кредиту, оскільки банк згоден надати підприємству кредит у розмірі $(100000+1000N)$ дол. США за умов $(25-n\%)$ річних. Виплата відсотків і основного боргу по кредиту здійснюється щорічно наприкінці кожного року протягом шести років. Вартість технічного обслуговування устаткування для підприємства у випадку придбання устаткування у власність складає 6000 дол. США у рік.

У випадку придбання обладнання в лізинг виробник обладнання пропонує технічне обслуговування обладнання в розмірі 5000 дол. США на рік. Лізингові платежі повинні виплачуватися лізингоодержувачем щорічно протягом шести років. Ставка лізингової маржі становить $(20-n\%)$ річних. Після закінчення контракту лізингу можливий викуп об'єкта лізингу згідно з залишковою вартістю.

n – остання цифра номера залікової книжки студента;

N – останні дві цифри номера залікової книжки студента ;

При цьому варто враховувати дві обставини:

- якщо обладнання купується, підприємство додатково буде мати збитки по його технічному обслуговуванню, а якщо по лізингу, буде залежати від конкретних умов контракту лізингу;
- оскільки право власності на об'єкт лізингу не переходить до лізингоодержувача, то він не має права на залишкову вартість і йому потрібно буде викуповувати обладнання згідно з залишковою вартістю.

Рекомендації до виконання контрольної роботи

Для аналізу варіантів фінансування студентам необхідно попередньо вивчити теоретичний матеріал з організації лізингових операцій і складу лізингових платежів згідно з контрактом лізингу.

1. Визначити рух грошових потоків витрат підприємства при купівлі обладнання за рахунок кредиту банку.

При укладанні кредитного договору банком розраховуються і встановлюються по роках за допомогою спеціального розрахунку платежі по кредиту для позичальника з урахуванням виплат основного боргу і відсотків по ньому.

Середній розмір платежів по кредиту по роках кредитного договору розраховується за формулою :

$$P_{kt} = B \frac{d_k}{1 - (1 + d_k)^{-t}},$$

де P_{kt} – платіж по кредиту в t -уроці; B – сума основного боргу відповідно до кредитного договору; d_k – річна відсоткова ставка за користування кредитом; t – строк користування кредитом.

Розмір цього платежу по кредиту встановлюється банком в договорі однаково на кожний рік кредитного договору за виключенням останнього року. В кінці останнього року залишок неоплаченої частини основного платежу додається до суми середнього платежу по кредиту. Сума середнього платежу по кредиту за останній рік визначається за формулою:

$$P_{kt} = P_{nt-1} + P_{kpt},$$

де P_{nt-1} – несплачена частина основного боргу (кредиту) за минулий $t-1$ -ий рік; P_{kpt} – відсоток за користування кредитом, встановлений банком на поточний t -й розрахунковий рік.

Відсотки за користування кредитом розраховуються на основі величини несплаченої частини основного боргу по кредиту за минулий $(t-1)$ -ий розрахунковий період:

$$P_{kpt} = \frac{P_{nt-1} \cdot d_k}{100},$$

де P_{kpt} – розрахунковий річний відсоток за користування кредитом у поточному t -у році; P_{nt-1} – розрахункова сума залишку несплаченого основного боргу по кредиту за попередній $(t-1)$ –й рік; d_k – річна відсоткова ставка за користування кредитом; встановлена банком у кредитному договорі, яка дорівнює $(25-n)$ %.

Розрахункова сума основного платежу боргу по кредиту являє собою платіж по кредиту, встановлений банком по роках кредитного договору, за мінусом відсотків за кредит, і визначається як

$$P_{\text{біт}} = P_{kt} - P_{kpt},$$

де $P_{\text{біт}}$ – основна сума боргу по кредиту, що підлягає сплаті позичальником банку в поточному розрахунковому t -у році; P_{kt} – платіж по кредиту, встановлений банком на поточний t -й розрахунковий рік.

Несплачена частина основного боргу по являє собою залишок по основному боргу за попередній $(t-1)$ -й рік за мінусом основного

платежу по кредиту за поточний t -й розрахунковий період і розраховується за формулою:

$$P_{nt} = P_{nt-1} - P_{\delta t},$$

де P_{nt} , P_{nt-1} – відповідно неоплачена частина основного боргу по кредиту за поточний і попередній розрахунковий періоди.

Розрахунок платежів позичальника по обслуговуванню боргу записати до табл. 1.

Таблиця 1

Платежі по обслуговуванню боргу

Показники	Життєвий цикл проекту				
	0-й рік	1-й рік	2-й рік	...	6-й рік
Платежі по кредиту P_{kt}					
Відсоток за користування кредитом P_{kpt}					
Основний платіж по боргу $P_{\delta t}$					
Неоплачена частина основного боргу P_{nt}					

Величина суми амортизаційних відрахувань по придбаному обладнанню визначається як :

$$P_{at} = \frac{C_{zt-1} H_a}{100},$$

де P_{at} – сума амортизаційних відрахувань, нарахованих у t -у поточному році; C_{zt-1} – залишкова вартість обладнання на початок $(t-1)$ -го попереднього розрахункового періоду. H_a – річна норма амортизаційних відрахувань, яка дорівнює рівна 15% для третьої групи основних фондів.

Залишкова вартість обладнання t -го року визначається як різниця між залишковою вартістю $(t-1)$ -го попереднього розрахункового року і сумою амортизації, що нараховується в t -у розрахунковому році:

$$C_{zt} = C_{zt-1} - P_{at}$$

Розрахунок суми амортизаційних відрахувань і залишкової вартості обладнання по роках розрахункового періоду записати до таблиці 2.

Таблиця 2

Амортизаційні відрахування і залишкова вартість
обладнання по роках життєвого циклу

Показники	Життєвий цикл проекту			
	1-й рік	2-й рік	...	б-й рік
Щорічна амортизація обладнання P_{at}				
Залишкова вартість обладнання C_{zt}				

Величина післяподаткової вартості технічного обслуговування розраховується по формулі:

$$C_{mt}^n = C_{mt} - P_{mt}^n,$$

де C_{mt}^n – вартість технічного обслуговування устаткування t -го розрахункового року з урахуванням суми податкового щита; P_{mt}^n – податковий щит у зв'язку з виконанням технічного обслуговування обладнання в t -у поточному році.

Сума податкового щита, одержаного підприємством за рахунок самостійного виконання технічного обслуговування придбаного обладнання в t -у поточному році визначається як:

$$P_{mt}^n = \frac{C_{mt} \cdot H_n}{100},$$

де C_{mt} – річна вартість технічного обслуговування в t -у поточному році; H_n – діюча ставка податку на прибуток підприємства дорівнює 30 %.

Величина амортизаційного податкового щита, що одержує підприємство при купівлі обладнання, визначається за формулою:

$$P_{at}^n = \frac{P_{at} \cdot H_n}{100},$$

де P_{at}^n – річна сума амортизаційного податкового щита в t -у поточному розрахунковому році.

Сума амортизаційного щита при розрахунку фінансових потоків підприємства, які взаємозв'язані з купівлею та експлуатацією обладнання, враховується зі знаком «мінус».

Ліквідаційна вартість – це сума, що буде отримана підприємством після продажу устаткування і сплати податків. При розрахунку руху грошових потоків проекту ліквідаційна вартість обладнання враховується тільки на останньому році терміну дії проекту зі знаком «мінус». При продажу обладнання підприємство повинно сплатити 30% податку на прибуток і 20% податку на додаткову вартість від суми виручки, отриманої від продажу обладнання.

Рух витрат підприємства у зв'язку з купівлею і володінням обладнанням визначається по формулі:

$$D_t = C_{mt}^n - P_{at}^n - C_{lt}$$

де D_t – рух витрат підприємства в t -у поточному році; C_{lt} – ліквідаційна вартість обладнання в t -у поточному році.

Розрахунок руху грошових витрат підприємства, які зв'язані з купівлею і володінням обладнання, записати до табл. 3.

Таблиця 3

Розрахунок руху засобів, виходячи з володіння майном

Показники	Життєвий цикл проекту			
	1-й рік	2-й рік	...	6-й рік
Післяподаткова вартість технічного обслуговування (+) (C_{mt}^n)				
Амортизаційний податковий щит (-) (P_{at}^n)				
Ліквідаційна вартість обладнання (-) (C_{lt})				
Рух витрат D_t				

Відсотковий податковий щит визначається за формулою:

$$P_{kt}^n = \frac{P_{kpt} \cdot H_n}{100}$$

де P_{kt}^n – відсотковий податковий щит поточного t -го року.

Сума відсоткового податкового щита підприємства враховується при розрахунку руху позичкових витрат зі знаком «мінус».

Рух грошових витрат підприємства по обслуговуванню кредиту розраховується як:

$$D_t = P_{kt} - P_{kt}^n,$$

де D_t – рух грошових витрат по обслуговуванню платежів по кредиту в t -у поточному році.

Результати розрахунків руху грошових витрат підприємства по обслуговуванню кредиту записати до табл. 4.

Таблиця 4

Результати грошових витрат по обслуговуванню кредиту

Показники	Життєвий цикл проекту			
	1-й рік	2-й рік	...	6-й рік
Платежі по кредиту (+) P_{kt}				
Відсотковий податковий щит (-) P_{kt}^n				
Рух грошових витрат D_{kt}				

Рух чистих грошових потоків витрат підприємства у зв'язку купівлею обладнання являє собою алгебраїчну суму руху грошового потоку по одержанню та обслуговуванню кредиту для купівлі обладнання (табл.4) і грошового потоку витрат підприємства, які пов'язані з володінням обладнання (табл.3).

Рух швидких грошових потоків витрат підприємства у зв'язку з купівлею обладнання визначається за формулою:

$$D_{kt}^u = (P_{kt} - P_{kt}^n) \pm (C_{mt}^n - P_a^n - C_{лт}) = D_{kt} \pm D_t,$$

де D_{kt}^u – чистий грошовий потік витрат підприємства у зв'язку з купівлею обладнання.

Величина коефіцієнта дисконтування $k_{\partial t}$ визначається за формулою:

$$k_{\partial t} = \frac{1}{(1+r)^t},$$

де t – номер року розрахункового періоду (t приймає значення від одиниці до n і дорівнює терміну життєвого циклу проекту);

r – ставка дисконту, що являє собою вартість придбання капіталу для підприємства на ринку капіталів і дорівнює середній відсотковій ставці банку за користування кредитом.

При розрахунку величини коефіцієнта дисконтування ставка дисконту приймається рівню 9 %.

Чиста приведена вартість купівлі обладнання за рахунок кредиту банку C_{ct} в t -у поточному році життєвого циклу проекту визначається як:

$$C_{ct} = D_{kt}^u k_{ot}$$

Загальна чиста приведена вартість проекту купівлі обладнання $C_{\text{ч}}$ визначається за формулою:

$$C_{\text{ч}} = \sum C_{ct} = \sum D_{kt}^u k_{ot}$$

Результати розрахунків чистої приведеної вартості проекту купівлі обладнання записати до табл. 5.

Таблиця 5

Чиста приведена вартість проекту купівлі обладнання

Показники	Життєвий цикл проекту			
	1-й рік	2-й рік	...	6-й рік
Рух чистих грошових потоків D_{kt}^u				
Коефіцієнт дисконтування k_{ot}				
Чиста приведена вартість C_{ct}				
Загальна чиста приведена вартість проекту $C_{\text{ч}}$				

Визначити рух грошових потоків витрат підприємства при отриманні обладнання в лізинг.

Лізинговий платіж за отримання обладнання в лізинг сплачується лізингоодержувачем щорічно в сумі, що зазначена в договорі лізингу .

Річна сума лізингового платежу розраховується за формулою:

$$P_{\text{Лт}} = \frac{C_t \cdot H_a}{100} + C_m + M_t,$$

де $P_{\text{Лт}}$ – сума щорічного лізингового платежу у t -му році; C_t – залишкова вартість об'єкта лізингу у t -му розрахунковому році; M_t – лізингова маржа у t -му розрахунковому році.

Величина лізингової маржі, що являє собою прибуток лізингодавця, визначається за формулою:

$$M_t = \frac{C_t \cdot n_a}{100} \cdot d_{\text{л}},$$

де $d_{\text{л}}$ – ставка лізингової маржі, що складає (20-п%) річних.

Післяподаткова вартість лізингового платежу $P_{\text{л}}^n$ розраховується як:

$$P_{\text{л}}^n = P_{\text{л}} - \frac{P_{\text{л}} \cdot n_n}{100}$$

При розрахунку руху грошових витрат при лізингу обладнання післяподаткова вартість лізингового платежу враховується зі знаком «плюс».

Можлива вартість купівлі об'єкту лізингу після закінчення терміну контракту являє собою різницю між вартістю обладнання, що здається в лізинг і сумою лізингових платежів.

Річний рух грошових витрат підприємства, що відносяться до лізингу обладнання, розраховується за формулою:

$$D_{\text{л}k} = P_{\text{л}}^n + C_k,$$

де $D_{\text{л}k}$ – річний рух засобів (витрат) при придбанні обладнання в лізинг у t -у поточному році; $P_{\text{л}}^n$ – річна післяподаткова вартість лізингового платежу t -го поточного року; C_k – можлива вартість купівлі обладнання наприкінці контракту лізинг.

Чиста приведена вартість лізингу обладнання $C_{\text{ч}t}^n$ у t -у поточному році визначається за формулою:

$$C_{\text{ч}t}^n = D_{\text{л}t} \cdot k_{\text{от}}$$

Загальна приведена вартість проекту лізингу обладнання $C_{\text{ч}}^n$ за весь термін дії контракту лізингу розраховується за формулою:

$$C_{\text{ч}}^n = \sum C_{\text{ч}t}^n = \sum D_{\text{л}t} k_{\text{от}}$$

Результати розрахунків чистої приведеної вартості проекту лізингу обладнання записати до табл. 6.

Таблиця 6

Розрахунок руху грошових потоків і
чистої приведеної вартості лізингу устаткування

Показник	Життєвий цикл проекту			
	1-й рік	2-й рік	...	6-й рік
Лізинговий платіж P_L				
Післяподаткова вартість лізингового платежу P_L^n				
Можлива кінцева вартість обладнання C_k				
Рух грошових витрат, відносяться до лізингу $D_{лт}$				
Коефіцієнт дисконтування $k_{дт}$				
Чиста приведена вартість $C_{чл}^n$				
Загальна чиста приведена вартість проекту лізингу $C_{ч}^n$				

Порівнюючи загальну чисту приведену вартість проекту купівлі обладнання за рахунок кредиту банку і проекту придбання обладнання в лізинг, необхідно зробити висновок про перевагу того чи іншого варіанта фінансування придбання обладнання. Переважним для реалізації буде той варіант, у якого загальна чиста приведена вартість буде менше

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

1. *Гроші та кредит: Підручник /За ред. проф. Б.С.Івасіна/. – К: КНЕУ, 1999.*
2. *Іванов В.М. Деньги и кредит: Курс лекций. К: МАУП, 1999.*
3. *Гроші та кредит: Підручник / За ред. проф. Б.С.Івасіна/. – Тернопіль: Kart-бланш, 2000.*
4. *Лагутин В.Д. Гроші та грошовий обіг: Навч. посіб. – К: Знання, 1999.*
5. *Гальчинський А.С. Теорія грошей. – К: Основи, 1996.*
6. *Лагутін В.Д. Кредитування: теорія і практика: Навч. посіб.- К, Знання, 2000.*

7. *Жуков Е.Ф.* Общая теория денег и кредита . – М.: ЮНИТИ, «Банки и биржи», 1998.
8. *Грищенко О.І.* Гроші та грошово-кредитна політика. – К.: Основи, 1997.
9. *Мороз А.Н.* Основы банковского дела. – К.: Либра, 1994